

ZPRÁVY O LITERATUŘE / BOOK REVIEWS

Marta Vožárová, Helena Šípošová a kolektiv autorů

Osobnosti botaniky na Slovensku

Biografický slovník osobností, které sa podieľali na rozvoji klasickej a úžitkovej botaniky do roku 2009 Veda, vydavateľstvo Slovenskej akadémie vied, Bratislava 2010. 615 str. + 16 str. farebnej prílohy.

Mít klobouk, smekám. Před kým? Před dvěma slovenskými kolegyněmi, které zpracovaly převážný počet hesel tohoto slovníku. S pomocí dalších 99 autorů a 36 příspěvůatelů poskytnuvších doplňující údaje dokázaly soustředit tak obsáhlé množství informací o všech (k datu uzávěrky rukopisu již nežijících) profesionálních i amatérských botanících, kteří se jakýmkoliv způsobem zasloužili o poznání rostlinstva Slovenska. Přípravné práce začaly nedlouho poté, co vyšel jako příloha Bulletinu SBS 1988/1 přehled žijících botaniků zabývajících se nejruznějšími odvětvími botaniky na Slovensku (V. Jurkovičová, K. Marhold, V. MatISOVÁ & H. Šípošová [eds]: Kto je kto v botanike na Slovensku). Někteří z nich jsou spoluautory zde recenzovaného díla, ale jeho vydání se už nedožili, takže jsou tu vlastně zastoupeni dvakrát: jednou jako autoři hesel, podruhé jako objekty, takže je jim zde vlastně věnován jakýsi nekrolog.

Autoři sáhli hluboko do historie, neboť rostlinstvem Panonie se zabýval i slavný Clusius (Charles de l'Écluse) v publikaci z roku 1583. Našli i zajímavý údaj o nejstarším vědecky použitelném údaji o výskytu hub na Slovensku (1673, *Geastrum fornicatum*), který uveřejnil C. Rayger. Neopomenuli ani takovou oblast užité botaniky jako je získávání produktu nazývaného F. E. Brückmannem v latině psané publikaci „...oleum Limbowi oley dictum“ (1727). Z herbáře fráteru Cypriána sestavovaného v rozpětí let 1765–1771 je v příloze uveřejněna krásná reprodukce listu s třezalkou (Flos St. Joannis, D[deutsch]: Joannis Kraut). Za mnohé údaje z dávné historie mohou autorky vděčit panu doktorovi Hrabovcovi, který se historií botaniky na Slovensku věnuje po celý život, i když mnohá podobná hesla zpracovaly ony samy.

Mně osobně jako člověku, který žil a působil na Slovensku 35 let, připadá poněkud kuriózní, že vedle osobností, které skutečně posunuly tento obor na Slovensku o pořádně velký kus dopředu, se tu (zřejmě v zájmu úplnosti) objeví i osoby (nikoliv osobnosti), které sice působily na botanických pracovištích, ale celá někdejší československá botanická obec o nich nic nevěděla, protože pro daný obor neudělali vlastně nic. Sám znám z autopsie případ člověka, který svoje tituly profesora a doktora věd dostal za politickou práci, nikoliv za vědeckou činnost. Jeho jméno se po právu neobjevilo v publikaci „Kto je kto ...“ (i když tehdy ještě žil), v nyní recenzované publikaci je však najdete. Je to snad proto, že již není mezi živými a o mrtvých jen dobré?

Existence společného státu od r. 1918 se odráží v množství českých botaniků, kteří se větší nebo menší měrou zasloužili o poznání květeny a vegetace Slovenska. Mnozí z nich, hlavně v meziválečném období, se dychtivě pustili do poznávání bohatství rostlinstva (dnes bychom řekli biodiverzity) Karpat a Panonie na úrovni taxonů i syntaxonů, jiné sem zavál osud v souvislosti s reorganizací vysokého školství po druhé světové válce nebo třeba proto, že z ideových důvodů nebyli žádoucími osobami v místech svého dřívějšího působení. Kdybychom porovnávali tento seznam se seznamem botaniků, kteří působili na území Čech, Moravy a Slezska (cf. I. Klášterský, A. Hrabětová & K. Duda 1970, 1982), dosti obtížně bychom hledali paralelu k tomuto jevu tak říkajíc v opačném gardu. Světlou výjimkou jsou dva rodáci ze Skalice na Slovensku: Daniel Sloboda, který většinu života strávil na Moravě, a Pavel Sillinger, který v letech 1923–1938 působil v Praze – byl to první Slovák, habilitovaný na Přírodovědecké fakultě Univerzity Karlovy.

Abych jen nechválil, dovolím si upozornit na několik drobností, kde autorkám, spoluautorům (nebo i recenzentům) unikly drobné omyly či chyby. Tak na str. 32 v kapitole, kde jsou ke dnešním jménům měst a obcí uváděny jejich historické názvy, je uvedeno „Nálepko = Nálepko“; toto jméno však bylo zavedeno až po r. 1948 na počest kapitána Nálepky (slovensky Nálepku) místo starého prapodivného jména Vondrišiel (zkomolenina z německého jména Wagendrüssel). Gustav Čejka (str. 102) se narodil v malé obci jménem Míchov (nedaleko Boskovic, blízko Bačova proslaveného profesorem Augustou nálezy

krytolebců), nikoliv Mnichov (taková obec na Moravě není, Mnichovů s krátkým „i“ je v ČR pět, z toho jeden na Moravě). Na str. 215 je správně uvedena paní Jolana Horníčková, o stranu dále u fotografie nesprávně jako M. Horníčková. U Antona Rochela (str. 439–440) chybí údaj, že působil krátce (asi jen jeden rok) jako „mestský fyzikus v Nitře“. Muselo to být někdy mezi léty 1832 až 1850, kdy žil v Nitře Adolf Franz Láng, majitel tamější lékárny a pozdější významný místní činitel, v jehož bohatém herbáři byly i Rochelovy sběry. Alena Řezáčová (str. 449) se nenarodila v Olešnici nad Moravou, ale v Olešnici na Moravě (kde je Olešnice a kde je řeka Morava!!). Podle mého názoru by bylo bývalo dobré uvádět u osobností zařazených do této publikace i příbuzenské vazby; tyto údaje se tu objevují jen zcela výjimečně.

Recenzovaná publikace je zdrojem obrovského množství historických informací, patří za ni dík všem, kteří se na jejím vzniku podíleli, a je si jen přát, abychom se podobné publikace, která by rozšířila vzpomínuté přehledy botaniků, dočkali i u nás.

Vladimír Ř e h o ř e k